

УДК 355.01(470+571:477):061.1/9(438)(06)"2022/2024"

DOI: 10.33402/up.2024-17-269-284

Наталія Лешкович

кандидат історичних наук

доцент кафедри історії Центральної та Східної Європи

Львівського національного університету ім. І. Франка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-8038-320X>

e-mail: Leshkovych.1001@gmail.com

РОСІЙСЬКА АГРЕСІЯ ПРОТИ УКРАЇНИ У ПОЛЬСЬКИХ НАУКОВО- АНАЛІТИЧНИХ ПУБЛІКАЦІЯХ (2022–2024)

Проаналізовано висвітлення у польських науково-аналітичних публікаціях повномасштабної російської агресії проти України 24 лютого 2022 р. та їхню позицію. З'ясовано, що тематика публікацій польських дослідників визначає основні вектори сучасної польської політики щодо України, зокрема російсько-української війни. Виявлено, що головними проблемами, які вирішували польські дослідники, стали питання причин та наслідків воєнної російської агресії проти України, локальна, регіональна та глобальна безпека, інформаційна війна, воєнні злочини, допомога. Встановлено, що головний акцент польські аналітики зробили на необхідності формування політики безпеки, зокрема національної, що актуалізує необхідність всебічної допомоги і підтримки України.

Зауважено, що редакції науково-аналітичних видань подавали аналітичні публікації українських вчених з метою вплинути на думку польського суспільства щодо найактуальніших проблем, які виникли у контексті повномасштабної російської агресії проти України. Доведено, що проблема російсько-української війни стала однією із найважливіших, яку досліджували польські науковці. Особливу увагу звернуто на нові політичні та суспільні явища, пов'язані із воєнною агресією Росії, а саме: проблему біженців, воєнні злочини, руйнування, безпеку, перспективи цієї війни. Акцентовано на ролі Польщі як одного з найближчих сусідів України та головного політичного гравця у Центрально-Східній Європі.

Ключові слова: Польща, Україна, Російська Федерація, повномасштабна воєнна російська агресія, російсько-українська війна, науково-аналітичні публікації, інформаційна війна, біженці, воєнні злочини.

Новітня російсько-українська війна становить загрозу національній безпеці не лише України, а й Польщі. Це підтверджують як виступи російських воєнкорів, так і провідних політиків, навіть очільників Кремля. В інтерв'ю колишньому ведучому американського телеканалу Fox News Такеру Карлсону (Tucker Carlson) (Vladimir Putin – Tucker Carlson's Most Scanda-Lous interview, 10 February 2024) Володимир Путін (Владимир Путин) знову звинуватив поляків у розв'язанні Другої світової

війни. Тому не дивно, що влада Польщі, відчуваючи потенційну загрозу з боку Росії та усвідомлюючи необхідність захищати свою територію, пильно відслідковує події російської воєнної повномасштабної агресії проти України 24 лютого 2022 р. Більшість населення сусідньої країни активно долучилася до всебічної допомоги Україні. На ці події відгукнулися польські дослідники, які на шпальтах наукових видань у своїх публікаціях окреслили найважливіші питання подій, пов'язаних із російською агресією проти України, а також їх вплив на безпеку Польської держави. Висновки польських аналітиків визначають основні вектори сучасної політики Польщі у цьому питанні.

Мета статті – проаналізувати зміст польських науково-аналітичних публікацій у період широкомасштабної російської агресії проти України щодо причин, змісту, інформаційного забезпечення, проблем і перспектив цього воєнного конфлікту. Оскільки в одній статті неможливо охопити весь спектр польських видань та опублікованих досліджень, то повне висвітлення проблеми не є можливим. Проте аналіз представлених науково-аналітичних публікацій дає підстави розкрити проблематику, пов'язану з вищезазначеними подіями. Основою дослідження є такі науково-аналітичні видання: «Геополітичний огляд» («Przegląd Geopolityczny») – незалежне видання, «Вроцлавські політологічні студії» («Wrocławskie Studia Politologiczne») – видає Вроцлавський університет, «Центральноєвропейські політичні студії» («Środkonoeuropejskie Studia Polityczne») та «Політичний огляд» («Przegląd Politologiczny») – видає Університет ім. Адама Міцкевича в Познані, «Міжнародні справи» («Sprawy Międzynarodowe») та «Політичні студії» («Studia Polityczne») – Польська Академія наук, «Схід Європи» («Wschód Europy») – Університет ім. Марії Склодовської-Кюрі у Любліні, а також публікації, вміщені у збірнику «Війна має тривати. Динаміка війни в Україні та її наслідки щодо безпеки Польщі» («The war must go on: dynamika wojny w Ukrainie i jej reperkusje dla bezpieczeństwa Polski») – видав Ягеллонський університет та інших виданнях. Ці джерела є достатніми, на підставі них можна визначити позицію науковців щодо російської воєнної агресії проти України у лютому 2022 р. та окреслити відношення до цих подій польського суспільства.

Грунтовний аналіз науково-аналітичних публікацій польських дослідників від 2014 р. до 2018 р. здійснив Микола Рябчук, який намагався дослідити джерела російсько-українського конфлікту (війна вже тривала від 2014 р.), міжнародної реакції, гібридної війни, Мінських угод (Рябчук, 2020). Із початком повномасштабного вторгнення російських військ на територію України почався новий етап ескалації російсько-української війни. Ця подія спричинила активізацію польських дослідників і спонукала до аналізу стратегічного виміру війни та її наслідків. Зважаючи на той факт, що Росія, будучи постійним членом Ради Безпеки, здійснила військове вторгнення в Україну, більшість авторів звернулися насамперед до витоків та причин війни. Марек Чайковський (Marek Czajkowski) у своєму дослідженні у розділі «Російсько-кремлівське бачення світу» зазначив: більшість російського суспільства та еліти вбачають місце Росії у світі, з огляду на її культуру і самобутність, як самостійний цивілізаційний центр. Звідси виникає бачення великої цивілізації, ототожненої з Російською державою, яка повинна бути наддержавою. Однак існує постійна загроза державі з боку західної цивілізації. Україна, як вважають російські

політики, безумовно посідає особливу позицію у наступі Заходу на Росію. Втрата контролю над цією територією (унаслідок її європеїзації) сприймається Кремлем як загроза екзистенційного послаблення Російської держави, а отже, як «вічний ворог». Ці постулати перетворюються на політичну доктрину, яка закріплює право Росії на підпорядкування територій за її межами. У розділі «Війна в Україні» автор зауважив, що Кремль вважає Україну частиною одного цивілізаційного простору. Звідси переконання, що української нації як такої не існує, а Україна як окрема держава не має підстав існувати. Марек Чайковський наголосив, що анексія Криму та спроби відокремити східні території від України, за сподіваннями Кремля, мали спричинити хаос та політичний розбрат, що унеможливило б співпрацю Києва із Заходом. Оскільки ці надії виявилися марними, то у Кремля залишився тільки військовий інструмент (Czajkowski, 2023, s. 55–57).

Пьотр Байор (Piotr Bajor), аналізуючи передумови російської агресії, акцентував, що Володимир Путін вважав розпад Радянського Союзу найбільшою геополітичною трагедією ХХ ст. і анонсував здійснення певних проєктів, спрямованих на його реконструкцію та реінтеграцію країн пострадянського простору. Їх мета полягала у відбудові сфери впливу на пострадянському просторі. Україна, залежність і контроль над якою зміцнювали міжнародні позиції Росії, мала відігравати у цьому важливу роль (Bajor, 2023, s. 66–67). Автор зауважив, що конфлікт, який тривав в останні роки, призвів до подальшого зменшення впливу Росії в Україні та послаблення проросійського лобі. Росія вирішила здійснити військовий напад і встановити контроль над Українською державою (Bajor, s. 67).

Артур Грушак (Artur Gruszczak) звернув увагу на те, що російський збройний напад на Україну мав реалізувати імперський проєкт об'єднання земель, які є «колискою» Росії, а також зруйнувати націю, державу та економіку України, принизити «гнилий і безбожний» Захід. Росія напала на Україну з наміром врятувати імперську ідею, яка була не лише ідеологічною основою путінізму, а й чинником, що об'єднував Кремль, Російську державу та росіян (Gruszczak, 2023, s. 14). Подібну думку висловив Пйотр Міцкевич (Piotr Mickiewicz), ствердивши, що Росія втілює у життя концепцію відновлення імперської держави. Реалізація цієї політики полягає у необхідності посилення впливу на «близьке зарубіжжя», що забезпечить Росії безпеку її кордонів та отримання статусу наддержави. Україна має бути зв'язана політичними та економічними інструментами з Росією, стати зоною російського впливу. В ідеологічній сфері здійснюється ставка на відновлення почуття спільності у суспільствах колишніх радянських республік. Створюються міфи: Велика Росія, Мати Народів і сильної влади, яка керується інтересами держави та дбає про безпеку громадян (Mickiewicz-1, 2022a, s. 13, 15, 17).

Адам Замойський (Adam Zamojski) підсумував, що війна в Україні – це передусім цивілізаційний конфлікт. Автор наголосив, що Україна веде боротьбу за суверенітет і незалежність, а Росія прагне залишити Україну залежною і підконтрольною: «Перегрупування на геополітичній шахівниці до якої прагне Україна і якій хоче запобігти Росія, означає також зміну цивілізаційної приналежності України, яка намагається розірвати зв'язки, що зв'язують її з Росією в межах російського світу ... і увійти до сім'ї європейських народів» (Zamojski, 2023, s. 32). Адам Замойський акцентував на тому, що з часу приходу до влади в Росії В. Путіна здійснюється

план відновлення російської імперії. Цю політику підтримує більшість російських громадян. У 2022 р. довіра громадян до В. Путіна перевищувала 81 %, а «спеціальну воєнну операцію» проти України підтримали 75 % (Zamojski, s. 38).

Особливий інтерес у цьому контексті викликає дослідження Романа Шули (Roman Szul), який на підставі аналізу матеріалів провідного російського геополітичного журналу «Росія в глобальній політиці» («Россия в глобальной политике») показав, як війну Росії з Україною та конфлікт із Заходом оцінює найближча інтелектуальна еліта російської політичної влади. Представники цього середовища, як зазначив автор, не можуть вважатися опозиціонерами, але й не всі є «пропагандистським рупором» російської влади. Тому думки авторів коливаються: від несхвалення дій Росії в Україні і входження Росії в ізоляцію до трактування їх як боротьби «світової більшості» на чолі з Росією проти гегемонії Заходу. Про причини війни, як їх визначають російські політологи, йдеться у розділі «Війна в Україні, її причини та прямі наслідки». Серед них найпоширеніші тези: Росія змушена захищатися від Заходу, який разом із керівництвом України загрожував «безпеці» Росії; колективна уява росіян про те, що Київ є колискою Росії, тому його відокремлення виглядає як загроза російській ідентичності; бажання зберегти ілюзію єдності народів Росії та України, існування «триєдиної» російсько-українсько-білоруської нації; відродження великодержавних амбіцій Росії; дії Росії в Україні є проєктом нового світового порядку, який звільнить світ від панування Заходу; припинення «експерименту української державності», а також звільнення росіян, які проживають в Україні, з тезою про право Росії повернути території, які вона «подарувала» Україні (Szul, 2023, s. 11–15). Проте бачення вирішення головної проблеми – війни Росії в Україні – немає. Згодом ця тема зникає зі сторінок журналу (Szul, s. 28–29).

Ескалація російсько-української війни у лютому 2022 р., як показують публікації польських аналітиків, актуалізувала проблему формування локальної, регіональної та глобальної безпеки. Ці питання посіли одне з головних місць в аналітичних публікаціях польських дослідників. Катаржина Мацеєвська-Мешковська (Katarzyna Maciejewska-Mieszkowska) у своєму дослідженні показала еволюцію думок поляків щодо безпеки Польщі у контексті російсько-української війни. У 2014 р. 36 % опитаних поляків російсько-український конфлікт вважали найважливішою подією для світу. Більшість поляків висловили побоювання, що ситуація в Україні вплине на польську економіку (92 %) і стан безпеки (83 %). А 62 % поляків вважали, що Росія найближчим часом намагатиметься відновити свій вплив у Центрально-Східній Європі. Переважала думка, що міжнародні організації – Організація Об'єднаних Націй (ООН) (67 %), Європейський Союз (ЄС) (64 %), Організація Північноатлантичного договору (НАТО) (55 %) і США (52 %) недостатньо активно долучилися до вирішення російсько-українського конфлікту, 64 % поляків висловилися за збільшення присутності НАТО у Польщі (Maciejewska-Mieszkowska-1, s. 218, 224). Ескалація, наголосила дослідниця, російської агресії в Україні у лютому 2022 р. загострила суспільну оцінку щодо заходів активізації допомоги Україні, збільшення її ефективності та масштабів. У лютому 2022 р. 85 % поляків вважали, що війна в Україні загрожує безпеці Польщі. У березні 2022 р. 90 % опитаних поляків висловилися за те, щоб Україна стала членом ЄС, 88 % – членом НАТО (Maciejewska-Mieszkowska-2, s. 225, 229). Щодо військової підтримки

Україні, то майже половина респондентів (47 %) вважала допомогу НАТО досить обережною. Дві третини усіх опитаних (68 %) підтримали передачу НАТО Україні зброї, бойових літаків, танків. Поляки висловилися за посилення міжнародної допомоги Україні, а саме: дипломатичний тиск на Росію (91 %), надання фінансової допомоги (93 %), поставки військового обладнання та зброї (90 %), відправка в Україну військових загонів, які брали участь у бойових діях (30 %) (Maciejewska-Mieszkowska-2, s. 228–229). Отже, ескалація російсько-української війни, наголосила автор, посилила домінуючу думку поляків про збільшення допомоги Україні.

Артур Грущак (Artur Gruszczak) наголосив, що, здійснюючи збройний напад на Україну, Росія поставила себе вище за міжнародний порядок, закон і мораль. Вона кинула виклик не лише Заходу, а й системі міжнародної безпеки. Автор зауважив, що цьому сприяла цинічна співпраця з Росією деяких країн (Китай, Індія, Іран) та значна група країн, що розвиваються. Ще більший контраст спостерігався у сфері матеріальної допомоги Україні: 90 % коштів допомоги надходять лише від шести суб'єктів (США, Великої Британії, Німеччини, Канади, Польщі та ЄС). Більшість країн світу не хочуть «дратувати російського ведмеда» у ситуації нестабільності та напруженості (Gruszczak, s. 15, 16). Продовжуючи свої міркування, автор вказав на обмеження та ризики стратегії Заходу щодо російсько-української війни. На думку Заходу, Росія заслуговує на осуд. Проте президент Франції Еммануель Макрон (Emmanuel Macron) закликав «не принижувати Путіна», а досвідчений американський дипломат Генрі Кіссінджер (Henry Kissinger) висловив бажання домовитися з Росією навіть ціною відмови України від Криму та окупованих районів Донбасу і погодитися з постулатом Еммануеля Макрона «звільнити місце для Росії в новому європейському порядку» (Gruszczak, s. 17). Західні суспільства, наголошує автор, відчують втому від війни. Деякі політики вважають, що військова допомога Україні призведе до ескалації конфлікту і може спровокувати Росію застосувати ядерну зброю. Якщо у вересні 2022 р. 48 % німців підтримували постачання зброї в Україну, то в січні 2023 р. – лише 38 % респондентів підтримали б таке рішення, а 50 % були проти (Gruszczak, s. 18). Окреслюючи перспективу наслідків російської агресії проти України, автор висловив думку, що війна буде затяжною.

Адріан Тишкевич (Adrian Tyszkiewicz) розглянув російсько-українську війну в контексті змагання двох ворогуючих блоків держав. Науковець довів, що зміцнення недемократичних політичних режимів у Росії, Китаї, Ірані та Північній Кореї сприяло підриву існуючого міжнародного порядку. Цей авторитарний альянс держав підтримував Росію у тривалій військовій агресії проти України. Автор зауважив, що підтримка України демократичним альянсом держав (країни НАТО та ЄС) є вірою у перевагу ідей свободи над реаліями недемократичних режимів (Tyszkiewicz, 2023, s. 25–30); наголосив на перспективах Польщі, яка з початку російської агресії проти України зайняла проукраїнську позицію. На думку дослідника, це може значно посилити роль Центрально-Східної Європи та власної ролі Польщі у Європейському Союзі, особливо в контексті економічної співпраці, колективної безпеки та розширення регіональних інтеграційних ініціатив. Протидія Польщі російському агресору дає надію на подолання історичних образ, що були перешкодою у двосторонніх українсько-польських відносинах (Tyszkiewicz, 2023, s. 23–31). Перспективи широкомасштабної війни автор бачає у можливості

довготривалого воєнного протистояння. Наступний етап російської агресії, на думку аналітика, може призвести до ескалації, принаймні регіонального масштабу.

Важливі питання формування політики міжнародної безпеки, зокрема України, дослідив Лешек Шерепка (Leszek Szerepka), наголосивши, що російська воєнна агресія проти України у лютому 2022 р. кардинально змінила політичну і військову ситуацію в Європі, оскільки агресором стала ядерна держава, постійний член Ради Безпеки ООН і один із підписантів Будапештського меморандуму 1994 р. Виявилося, наголосив Л. Шерепка, що не лише гарантії, які отримала Україна у Будапешті, нічого не варті, але й уся система міжнародної безпеки є застарілою і неефективною. Це спровокувало дискусію щодо основ політики безпеки, яку здійснив Київ у перші роки незалежності. Дослідник представив конкретні факти: наприкінці 1991 р. на території України було розміщено 176 міжконтинентальних балістичних ракет і 1 240 сумісних ядерних боеголовок. До складу стратегічних сил також увійшли крилаті ракети з ядерними боеголовками, які несуть важкі бомбардувальники ТУ-95МС і ТУ-160 (всього 41 літак). Окрім того, дислоковані в Україні збройні сили мали 2 625 тактичних ядерних засобів. Якби незалежна Україна заволоділа цим арсеналом, то за ядерним потенціалом стала б третьою у світі (після США і Росії) (Szerepka, 2022, s. 185–186). Далі автор реконструював процес роззброєння Збройних сил України у 1990-х роках і зробив висновок, що українські політичні еліти обрали проміжний варіант – роззброєння в обмін на конкретні політичні та фінансові вигоди. Проте ця концепція реалізовувалася непослідовно: українська влада навіть не спромоглася поставити свій ядерний арсенал у залежність від вирішення таких конкретних проблем, як делімітація і демаркація спільного кордону з Росією, майбутнє Чорноморського флоту тощо. Російська дипломатія і пропаганда вміло використала помилки Києва (Szerepka, s. 182, 198, 199).

Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну у лютому 2022 р. значно зросла роль Польщі у політиці безпеки США. Цю проблему проаналізував Лукаш Юренчик (Łukasz Jurczyk), пояснюючи вказані зміни трьома обставинами, а саме: Польща стала головним центром постачання американської зброї в Україні; вона відіграла ключову роль у гуманітарній підтримці українських біженців; динамічний розвиток польської армії збільшував її значення в обороні східного флангу НАТО. Витрати Польщі на оборону значно перевищували вимоги НАТО у 2 % ВВП. Вона хоче досягти у 2023 р. 3 %, а кінцева мета – 5 %. Ініціатива т. зв. Міжмор'я, співавтором якої є Польща, також може мати важливе значення для США у контексті новітньої війни (Jureńczyk, 2023, s. 58–60).

Проблеми міжнародної безпеки у зв'язку з російською агресією у 2022 р. проти України дослідив П. Міцкевич. В одній із своїх публікацій він проаналізував еволюцію політичної концепції НАТО Джо Байдена (Joe Biden) в умовах ескалації російсько-української війни. До повномасштабного вторгнення російських військ в Україну НАТО забезпечувало концентрацію американської діяльності на територіях, де знаходилися її власні інтереси, особливо у західній і центральній частинах Індо-Тихоокеанського регіону. Європейські країни-члени НАТО за підтримки США мали вибудувати та реалізувати політику обмеження імперських амбіцій Росії (Mickiewicz-2, 2022b, s. 13, 15). Однак серед держав-членів НАТО проявилися розбіжності щодо російської влади та її політики. Були допущені помилки

в оцінці Альянсом російських оперативних концепцій. Російська агресія проти України показала, що лише США були готові відповісти на політичні та воєнні дії Росії. Ці події змусили американську адміністрацію переглянути концепцію та повернутися до лідера Альянсу для реалізації політики стримування Росії у Східній Європі (Mickiewicz-2, 2022b, s. 15, 17–19). Заслуговує уваги ще одне дослідження П. Міцкевича, у якому аналізується питання російських спецоперацій, які застосовувалися у різних країнах, зокрема і під час військової агресії проти України. Автор наголосив, що спецоперації є невід'ємною частиною впливу Росії на інші країни. Їм надається особливе значення в зоні східного флангу НАТО. Домінуючою формою залишаються т. зв. нетрадиційні операції та непрямі дії, адаптовані до внутрішньої ситуації східного флангу НАТО. Тому діяльність, спрямована на пом'якшення російських спецоперацій на східному фланзі НАТО, має ґрунтуватися на контррозвідувальних операціях (Mickiewicz-3, 2023, s. 24, 25).

Збігнев Цекановський (Zbigniew Ciekanski), Даріуш Бронжкєвіч (Dariusz Brażkiewicz), Юлія Новіцька (Julia Nowicka) актуалізували питання політичної та воєнної безпеки Східної Європи в умовах російської агресії проти України. Автори наголосили, що напад Росії на Україну у лютому 2022 р. спричинив різке посилення відчуття загрози у країнах Балтії. Рішуча позиція лідерів НАТО, особливо США, та їхні рішення посилити військами та зброєю східний фланг НАТО дали змогу суттєво зменшити відчуття загрози з боку Росії. Автори навели конкретні дані, що свідчать про заходи Альянсу щодо посилення східного флангу НАТО, з огляду на початок російської агресії в Україні. Велика Британія та Німеччина збільшили багатонаціональні батальйонні бойові групи до 6 000 бійців, дислокованих у країнах Балтії. Франція зголосилася командувати групою чисельністю 1 000 солдат у Румунії. Майже 100 літаків у Європі перебували у стані підвищеної готовності. США перекинули війська, зокрема приблизно 1 000 солдат до Румунії та 800 – до країн Балтії (Ciekanski, Brażkiewicz, Nowicka, 2022, s. 25). У публікації вміщено цікаві факти про військову та фінансову допомогу Естонії Україні на початку російської агресії. Загальна вартість військової допомоги цієї країні Україні вже у квітні 2022 р. перевищила 230 млн євро. Виділивши на підтримку Україні майже 0,8 % власного валового внутрішнього продукту (ВВП), Естонія стала лідером серед країн Балтії (Ciekanski, Brażkiewicz, Nowicka, 2022, s. 16, 17). Країни Східної Європи зміцнили свої позиції щодо питань оборони, збільшивши бюджет на закупівлю озброєння та військової техніки.

Ґрунтовний аналіз політичних і воєнних наслідків російсько-української війни 2022 р. із боку Польщі та її союзників здійснила Ольга Васюта, випускниця Львівського університету, яка тривалий час працює у Польщі. Політологиня зауважила: довший час, ще до російського вторгнення в Україну, Європа була розділена. Країни, що мають кордони з Росією (країни Балтії та Польща), серйозно сприйняли загрозу з боку Росії. Німеччина, Франція (розташовані далі на захід) були більше готові отримати мирні дивіденти від закінчення «холодної війни». Ці ілюзії збереглися навіть після анексії Криму у 2014 р. Сьогодні, констатує авторка, Європа здебільшого єдина у своїй рішучості дати відсіч Росії і не дати їй виграти війну з Україною. Рішення Фінляндії і Швеції відмовитися від нейтралітету і подання заяви на членство у НАТО є свідченням глибоких змін у Європі. Ольга Васюта

наголосила на ключових уроках російсько-української війни, які мають зробити європейські уряди: не ігнорувати загрози та виклики, які створює Росія, і змінити реакцію на конфлікт, оскільки це національна безпека країн світу. Глобальними наслідками російсько-української війни дослідниця вважає: створення Європейського фонду миру для оснащення України зброєю, збільшення витрат на оборону майже всіх країн НАТО, розширення НАТО до Фінляндії і Швеції. Дослідниця зауважує, що вказана війна матиме проблемні наслідки, пов'язані з гуманітарною кризою, продовольчою та енергетичною нестабільністю і глобальною безпекою (Wasiuta, 2022, s. 40–43, 61–62). Детальніше про вплив російсько-українського конфлікту на рішення Фінляндії і Швеції вступити в НАТО розглянув Пйотр Дамський (Piotr Damski), (Damski, 2022, s. 125–144).

Важливою складовою російської воєнної агресії в Україні є інформаційна війна, метою якої є популяризація відповідних наративів із метою впливу на свідомість людей. Російський пропагандистський простір відображає численні наративи, сформовані у минулому столітті, які переживають своєрідне «відродження», що цілеспрямовано відтворюються у масовій свідомості росіян і відіграють ідеологічну, мобілізуючу роль (Balatska, 2022, s. 123–124). Не дивно, що значну кількість аналітичних публікацій автори присвятили інформаційній та пропагандистській війні, яку здійснює Росія проти України, а також НАТО, ЄС. Авторами цих публікацій є багато українських дослідників (які перебувають як у Польщі, так і в Україні та представляють здебільшого польські й українські заклади вищої освіти), метою яких є донести інформацію польському суспільству і зробити його більш обізнаним, оскільки це становить певну загрозу для польського інформаційного простору. Науковці прослідковували еволюцію російських наративів та їхній зміст відповідно до політичних змін та ситуації, пов'язаних із російсько-українським конфліктом. Після Помаранчевої революції 2004 р. російська влада використовувала такі наративи: «русскій мір» об'єднує східних слов'ян; росіяни і українці – одна нація; природня зверхність Росії; українці – псевдонація, неспроможна керувати власною країною та підтримувати свою державність; Євромайдан – відродження нацистів і фашистів, що становить загрозу для етнічно російської частини населення України; правові та історичні обґрунтування для легітимації дій Росії в Україні (Kravchenko, 2022, s. 99). Ці наративи орієнтувалися не тільки і не стільки на російську аудиторію, скільки на мешканців Сходу і Півдня України, щоб змусити їх задуматися про майбутню спільну долю з Росією.

У період підготовки до військової операції проти України, як стверджують автори публікацій, Росія активізувала дезінформаційну діяльність, спрямовану не лише проти України, а й країн Заходу. Активізувалася діяльність із поширення неправдивої інформації, яка ставила під сумнів суверенітет України або трактувала її незалежність як історичну помилку. Звинувачення Збройних сил України в ескалації конфлікту на Донбасі та геноциді дали підстави В. Путіну виправдати рішення про визнання державності самопроголошених республік (Góraleczko, 2022, s. 48).

У своїх публікаціях дослідники наголосили, що, готуючи населення Росії до війни, російська пропаганда наприкінці 2021 р. суттєво посилила антиукраїнські настрої, зокрема заперечувалася українська державність, формувалася думка про те, що українці та росіяни є одним народом. Дослідники звернули увагу, що

пропагувалися наративи про нелегітимність української влади після Революції Гідності та неонацистський характер її дій за підтримки західних спецслужб. Був запропонований наратив про наявність зовнішньої загрози проти Росії з боку НАТО і США, які планують використати проти неї Україну як агресора, тому «демонізувати мирну Росію» звинуваченнями у підготовці до війни. Поширеною була думка про необхідність вирішення українського питання на Донбасі військовим шляхом (Shevchenko, Yalovets, 2022, s. 158).

Як наголошують аналітики, російська влада всі свої зусилля спрямувала на створення хибного образу України як «штучної держави» без традиції справжньої державності, без історичного підґрунтя для функціонування, як утворення, що є результатом помилкових рішень радянського керівництва. Пропонується наратив щодо підтримки Заходом української нації з метою звести країну до рівня маріонетки без права на суверенітет і незалежність (Góraleczko, 2022, s. 54, 62; Shevchenko, Yalovets, s. 160). Мета таких тверджень, як наголошують аналітики, – підірвати право українського народу на суверенну та незалежну державу, виправдати російські претензії на території України.

Із розвитком політичних подій, як зазначають автори публікацій, які призвели до військової агресії Росії проти України, змінювалися наративи, які створювали «образ ворога»: Євромайдан як незаконний державний переворот; анексія Криму; підтриманий Росією сепаратистський переворот у Донецьку і Луганську; посилення інтересу українців до вступу до НАТО та ЄС. Незабаром у центр інформаційно-пропагандистського поля ставлять «неонацистський» наратив, який готує перехід від гібридної війни до «спеціальної воєнної операції». Цей наратив фокусується вже не на «братові-українцю», а на російському глядачеві, оскільки легітимізує вбивство і насильство. Зразок нового антиукраїнського наративу представлений у зверненні В. Путіна у контексті початку спецоперації 24 лютого 2022 р., коли він назвав події на Донбасі геноцидом. Звинувачення іншої сторони у геноциді не лише створює «привід для вторгнення», а й вимагає розв'язки: тих, хто здійснює геноцид, необхідно зупинити та знищити. Від наративів, які об'єднують Росію і Україну у «внутрішню групу», залишається лише ідеологія «захисту свого». У новому наративі, заснованому на ідеологічній концепції «неонацистів», російська офіційна пропаганда відкрито закликає до знищення українського фашизму (Kravchenko, s. 100, 101).

У публікаціях багатьох авторів стверджується, що початок повномасштабної агресії Росії проти України супроводжувався посиленням інформаційної війни. На першому етапі війни найбільшою проблемою пропаганда Росії вважала боротьбу з «неонацистською» українською владою, та згодом наративи про дегуманізацію українців поширилися. Дискредитація української армії відбувалася через термінологію: «класичне бандерівське підпілля»; «українські націоналісти залякали людей»; «ЗСУ – це люди з наркотичною та алкогольною залежністю» тощо (Shevchenko, Yalovets, s. 160). Науковці зазначили, що після початку агресії поширювався міф про те, що росіяни не повинні нести колективну відповідальність за війну, оскільки вони самі є жертвами. Навесні 2022 р. 78 % росіян підтримували В. Путіна. Російське вторгнення було обґрунтовано імперським наративом про історичні права на українські землі (Shevchenko, Yalovets, s. 163).

Науковці акцентували увагу в своїх публікаціях на той факт, що Польща також піддається інформаційним атакам. Основними напрямками інформаційних атак щодо Польщі є польсько-американські відносини, членство в НАТО, євроінтеграція, історичні питання, енергетична безпека. Тим більше, що польська стратегічна комунікація у сфері захисту від дезінформації залишається недостатньо розвинутою. Існує лише обмежена кількість каналів комунікації. Польські державні органи обмежуються короткими прес-релізами, що не дає можливості сформулювати міцний соціальний імунітет (Góraleczko, s. 48, 63).

Микола Дорошко зауважив, що нова фаза російсько-української війни, яка розпочалася 24 лютого 2022 р., вимагала від української влади і науковців активного використання потенціалу історичної політики як основи формування та збереження національної ідентичності. Це означає, на думку автора, деконструкцію нав'язуваних українцям російських історичних інтерпретацій мовою документів і правдою фактів. Автор стверджував, що історія у руках російської влади є інструментом війни за національну пам'ять. Микола Дорошко наголосив, що українська влада має вдосконалити державну історичну політику, пріоритетним завданням якої є деконструкція міфу «спільноруської» єдності, подолання радянсько-російської історичної міфології. Автор наголосив, що суперечки з питань т. зв. «спільної історії» засвідчили, що «війни пам'яті» є невід'ємною складовою українсько-російських відносин. Метою розпочатої у 2022 р. т. зв. «спеціальної воєнної операції» проти України стали «демільтаризація» і «денацифікація» України, що означало не лише війну Росії за українську територію та історичну пам'ять, але й тотальне нищення українців (Doroshko, 2022, s. 141, 151–152).

Ескалація російсько-української війни активізувала проблему воєнних злочинів. Цю важливу тему війни не оминули і польські аналітики. На шпальтах багатьох видань з'явилися публікації, присвячені вказаній проблемі, а також матеріали наукових конференцій, на яких розглядалися питання воєнних злочинів. У 2023 р. в Університеті Марії Склодовської-Кюрі у Любліні відбулася міжнародна конференція «Російські військові злочини в Україні у 2022–2023 роках». Обговорюючи це питання, вчені-аналітики констатували, що РФ вчинила злочин агресії проти незалежної держави Україна. Було окреслено злочини, які пов'язані з російською агресією: геноцид; денационалізація української нації; екоцид; депортація українських дітей; злочини, пов'язані з харчовою інфраструктурною та культурною спадщиною. Науковці акцентували на проблемах, пов'язаних із розслідуванням та покаранням злочинів: безпорадність міжнародних організацій перед лицем військових злочинів, проблеми, пов'язані з дієвістю та ефективністю міжнародного права і правових інституцій; агресія, що здійснила держава, яка є постійним членом Ради Безпеки ООН, що впливає на правову та політичну ситуацію (Gergało-Dąbek, 2023, s. 217–224).

Александра Гаштольд (Aleksandra Gasztold) та Корнела Облінська (Kornela Oblińska) актуалізували проблему злочинів, пов'язаних із сексуальним насильством. Вони навели слова спецпредставника Генерального секретаря ООН з питань сексуального насильства під час збройних конфліктів Праміли Паттен (Pramila Patten), яка зазначила, що згвалтування та сексуальні напади російських військових в Україні добре продумані та є частиною «військової стратегії» і «продуманої тактики дегуманізації жертв». Розвиваючи цю думку, дослідниці зауважили, що

головна мета цих злочинів – позбавити противника його гідності та послабити його моральний дух, завдати конкретної фізичної і психологічної шкоди. Підсумовуючи, наголосили: сексуальне насильство використовується як зброя під час війни, тому важливо організувати систему підтримки та допомоги жертвам військових згвалтувань (Gasztold, Oblńska, 2022, s. 49, 50, 51, 55, 65–67, 69).

Повномасштабне вторгнення Росії на територію України спричинило хвилю біженців, які у перші дні агресії опинилися у Польщі. У період від 24 лютого 2022 р. до 29 червня 2022 р. на польсько-українському кордоні було оформлено 4,4 млн осіб, із них 2 млн – лише за перший місяць війни (Maciejewska-Mieszkowska-2, s. 220). Окрім того, з'явилося чимало досліджень, присвячених цій проблемі. Головна ідея цих публікацій – створення соціального образу Польської держави та поляків, які щедро відгукнулися на заходи допомоги біженцям. Цікаве дослідження про допомогу поляків українським біженцями опублікували Катаржина Каліновська (Katarzyna Kalinowska), Катаржина Краковська (Katarzyna Krakowska) та Марта Сальковська (Marta Sałkowska) й навели порівняльні дані про готовність поляків надавати допомогу українцям: якщо у 2014 р. про бажання надати допомогу українцям заявили 50 % респондентів, то у березні 2022 р. – 94 %. Ці дані демонструють ставлення поляків до росіян і відчуття загрози, зумовлене діями Росії. Якщо внаслідок стереотипів і напруги між поляками і українцями на початку 1990-х років тільки 12 % респондентів заявляли про симпатії до українців і 65 % про неприязнь, то на початку 2022 р. – відповідно, 41 % і 25 %. На таку зміну у сприйнятті українців вплинули як політичні події, так і Помаранчева революція, Євромайдан та російська агресія проти України (Kalinowska, Krakowska, Sałkowska, s. 43). Дослідниці проаналізували відповіді польських респондентів про причини їх рішення надати допомогу українським біженцям, що дало можливість з'ясувати ставлення польського суспільства до війни і біженців. Найчастіші відповіді: моральні цінності й внутрішні переконання (що це «правильно»); проти жорстокості війни; людяність; патріотизм; обов'язок; усвідомлення; що «українці воюють за нас; захищають наші кордони»; боротьба між добром і злом; подібність. Але й бажання збагатитися також було серед причин допомоги (сприйняття біженців як робочої сили, отримання вигоди в обмін на участь у кампаніях допомоги тощо). Авторки підсумували, що досвід участі у боротьбі проти російської агресії (українці – на фронті, поляки – допомога) може слугувати переоцінці погляду на нашу спільну історію, сучасність і майбутнє (Kalinowska, Krakowska, Sałkowska, s. 48, 49, 52, 55, 61).

В інших публікаціях, присвячених проблемі біженців, науковці намагалися показати образ війни як трагедію, з якою зіткнулося українське населення з початком російської агресії. Зокрема, Пйотр Длугош (Piotr Długosz) актулізував малодосліджену проблему психологічної травми українських біженців. Автор навів дані, які свідчать, що на початку війни Україну покинуло понад 11 536 470 жителів (станом на 23 серпня 2022 р.), а 6 000 000 українців прибуло до Польщі (станом на 1 вересня 2022 р.). Результати дослідження свідчать, що біженці пережили багатовимірну воєнну травму (внаслідок розлуки з родиною, друзями, які залишилися в Україні, почуття провини перед ними, а також невизначеності щодо свого майбутнього тощо). У Польщі 70 % респондентів мали симптоми посттравматичного стресового розладу, а 66 % – високий рівень психологічного стресу (Długosz,

2022, s. 15, 16, 17). Інші опитування українців-біженців (96 %) показали, що вони відчували безнадійність – 55 %; почуття провини перед тими, хто залишився в Україні, – 50 %; емоційну нестабільність – 50 %; жах, паніку – 47 %; апатію, депресію – 45 %; гнів, роздратування – 35 %. Як засвідчили результати опитування, незважаючи на виїзд із України, у багатьох біженців психологічний стан незадовільний. Посттравматичні стресові розлади спостерігаються приблизно у трьох четвертих респондентів (Długosz, s. 18, 41). Автор наголосив, що психічні розлади є важливою соціальною проблемою і біженцям треба забезпечити більший доступ до психологічної допомоги для адаптації.

Образ Польщі як країни, яка підтримала і надала суттєву допомогу Україні в умовах російської агресії, розкрила Ольга Богородецька у публікації, присвяченій співпраці українських та польських міст-побратимів. Авторка показала, що в умовах російської агресії проти України у співпраці українських та польських міст-побратимів відбувалася трансформація у співробітництві від культурного обміну до гуманітарної допомоги. Дослідниця наголосила, що це є важливим елементом публічної дипломатії, яку Польща реалізує у межах своєї зовнішньої стратегії. Співпраця польських міст-побратимів на початку війни дала змогу створити «мережу міст-побратимів» (переважно з німецькими, французькими, британськими та норвезькими містами-побратимами) для кращої спільної підтримки та допомоги українським містам. Вона вважає, що гуманітарна допомога польських міст українським містам може стати шансом для кращого взаєморозуміння між польським та українським суспільствами у майбутньому. Щоправда, окремі польські колеги досить прагматично ставляться до «зцілення» польсько-українських відносин (негативно ставляться до мігрантів, «перенасиченості» темою України у повсякденному житті громадян) (Bogorodetska, 2022, s. 83–92).

Як бачимо, Польща як найближчий сусід України і головний гравець у Центрально-Східній Європі у період розгортання російської воєнної агресії активізувала свої зусилля для надання гуманітарної допомоги Україні та визначення пріоритетних напрямків своєї зовнішньої політики у нових умовах. Це спонукало польських дослідників активніше включитися до аналізу перебігу новітньої війни і визначити найбільші проблеми, які виникли перед владою і суспільством Польщі. Більшість польських дослідників висловили майже однакову позицію щодо причин та наслідків російської агресії, розглядаючи Росію як головного винуватця з її імперськими устремліннями. Автори розуміють, що російська агресія становить загрозу і для безпеки Польщі. Водночас серед польських авторів є й такі, які стверджують, що війна проти України – це опосередкована війна із Заходом і США, а тому вони вважають, що міжнародна спільнота повинна приділити більше уваги для зміцнення глобальної безпеки.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Рябчук, М. (2020). Єдність у різномірності: польські дослідники про українсько-російський конфлікт та війну на Донбасі. *Інтерпретації російсько-українського конфлікту в західних наукових і експертно-аналітичних працях*. Київ, 230–290.

- Bajor, P. (red.). (2023). Ukraina w obliczu rosyjskiej agresji-polityka i strategia. *The war must go on. Dynamika wojny w Ukrainie i jej reperkusje dla bezpieczeństwa Polski*. Kraków: Wydawnictwo Księgarnia Akademicka, 65–74.
- Balatska, O. (2022). Eurasianism, Neo-Eurasianism and Anti-Ukrainianism in the Narratives of Modern Russian Propaganda. *Studia Polityczne*, 50(4), 123–148.
- Bogorodetska, O. (2022). Ukrainian-Polish Partner Cities Cooperation during the 2022 War. *Studia Polityczne*, 50(4), 75–95.
- Chekalenko, L. (2022). Ukraine in the Integration Security System. *Przegląd Politologiczny*, 3, 69–80.
- Ciekanowski, Z., Brażkiewicz, D., Nowicka, J. (2022). Bezpieczeństwo państw Europy Wschodniej w sytuacji wojny na Ukrainie. *Przegląd Geopolityczny*, 42, 14–29.
- Chajkowski, M. (red.). (2023). Against all odds. Po co Rosji Ukraina? *The war must go on. Dynamika wojny w Ukrainie i jej reperkusje dla bezpieczeństwa Polski*. Kraków: Wydawnictwo Księgarnia Akademicka, 53–63.
- Damski, P. (2022). Arktyka w przestrzeni informacyjnej państw arktycznych w dobie wojny rosyjsko-ukraińskiej (24 lutego – 8 czerwca 2022 r.). *Sprawy Międzynarodowe*, 75(2), 125–144.
- Danylenko, M. (2023). Zmiany w niszczyielskiej propagandzie Rosji (Moskowi) po petnoskalowej inwazji w Ukrainie a «putanka instytucjonalna» dla Ukrainy. *Wschód Europy. Studia humanistyczno-społeczne*, 9(1), 185–190.
- Długosz, P. (2022). Trauma wojenna ukraińskich uchodźców przebywających w Polsce. *Studia Polityczne*, 50(4), 15–44.
- Doroshko, M. (2022). Rosja Kontra Ukraina: front historyczny. *Wschód Europy. Studia humanistyczno-społeczne*, 8(2), 141–153.
- Gasztold, A., Oblińska, K. (2022). Przemoc seksualna związana z konfliktem (CRSV) w wojnie rosyjsko-ukraińskiej. *Studia Polityczne*, 50(4), 45–74.
- Gergało-Dąbek, N. (2023). Sprawozdanie z Konferencji «Zbrodnie wojenne Rosji w Ukrainie w Latach 2022–2023». *Wschód Europy. Studia humanistyczno-społeczne*, 9(1), 217–225.
- Góraleczko, N. (2022). Rosyjska dezinformacja zagrożeniem dla polskiej przestrzeni informacyjnej. Studium przypadku: wojna w Ukrainie w 2023 roku. *Wrocławskie Studia Politologiczne*, 31, 47–65.
- Gruszczak, A. (red.). (2023). Kilka uwag o strategicznym wymiarze wojny w Ukrainie. *The war must go on. Dynamika wojny w Ukrainie i jej reperkusje dla bezpieczeństwa Polski*. Kraków: Wydawnictwo Księgarnia Akademicka, 13–22.
- Jureńczyk, Ł. (2023). Changing the Importance of Poland in the Security Policy of the United States in the Context of the war in Ukraine. *Przegląd Politologiczny*, 1, 53–63.
- Kalinowska, K., Krakowska, K., Sałkowska, M. (2022). Dlaczego polacy pomagali ukraińcom? Typologia powodów zaangażowania w pomoc ukraińskim uchodźcom. *Kultura i Społeczeństwo*, 41–63.
- Kravchenko, N. (2022). Anti-Ukrainian Discourse of Russian Media: Elimination Via Manipulation. *Studia Polityczne*, 50(4), 97–122.
- Maciejewska-Mieszkowska-1:** Maciejewska-Mieszkowska, K. (2022). Stosunek Polaków do uchodźców w kontekście wojny w Ukrainie. *Środkowoeuropejskie Studia Polityczne*, 4, 137–153.

Maciejewska-Mieszkowska-2: Maciejewska-Mieszkowska, K. (2023). Eskalacja wojny w Ukrainie jako czynnik determinujący poczucie zagrożenia bezpieczeństwa Polski w ocenie społecznej. *Środkowoeuropejskie Studia Polityczne*, 2, 217–236.

Mickiewicz-1: Mickiewicz, P. (2022a). Anatomia rosyjskiego imperializmu ery Władymira Putina. *Przegląd Geopolityczny*, 40.

Mickiewicz-2: Mickiewicz, P. (2022b). NATO w koncepcji politycznej Joe Bidena i jej ewolucja w obliczu rosyjskiej agresji na Ukrainie. *Przegląd Geopolityczny*, 41, 9–26.

Mickiewicz-3: Mickiewicz, P. (2023). Russian special operations and the so-called Gerasimov doctrine. *Przegląd Geopolityczny*, 43, 12–28.

Shevchenko, O., Yalovets, A. (2022). Antyukraińskie narracje Rosji w globalnej przestrzeni informacyjnej. *Wschód Europy. Studia humanistyczno-społeczne*, 8(2), 155–172.

Szerepka, L. (2022). Uwarunkowania procesu jądrowego rozbrojenia Ukrainy. *Sprawy Międzynarodowe*, 75(2), 181–202.

Szul, R. (2023). Sytuacja Rosji w opiniach geopolityków rosyjskich. *Przegląd Geopolityczny*, 45, 9–31.

Tyszkiewicz, A. (red.). (2023). Konflikt rosyjsko-ukraiński jako czynnik nowej dwublokowej rywalizacji. *The war must go on. Dynamika wojny w Ukrainie i jej reperkusje dla bezpieczeństwa Polski*. Kraków: Wydawnictwo Księgarnia Akademicka, 23–32.

Vladimir Putin – Tucker Carlson’s Most Scandalous interview. (2024, 10 February). *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=yRNYBMit?Bw>

Wasiuta, O. (2022). Wybrane konsekwencje polityczno-militarne wojny rosyjsko-ukraińskiej. *Wiedza obronna*, 279(2), 39–66.

Zamojski, A. (2023). Cywilizacyjny wymiar inwazji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę. *Przegląd Geopolityczny*, 45, 32–46.

REFERENCES

Riabchuk, M. (2020). Yednist u riznornidnosti: polski doslidnyky pro ukraińsko-rosiiski konflikt ta viinu na Donbasi. *Interpretatsii rosiisko-ukraińskoho konfliktu v zakhidnykh naukovykh i ekspertno-analitychnykh pratsiakh*. Kyiv, 230–290 (in Ukrainian).

Bajor, P. (red.). (2023). Ukraina w obliczu rosyjskiej agresji-polityka i strategia. *The war must go on. Dynamika wojny w Ukrainie i jej reperkusje dla bezpieczeństwa Polski*. Kraków: Wydawnictwo Księgarnia Akademicka, 65–74 (in Polish).

Balatska, O. (2022). Eurasianism, Neo-Eurasianism and Anti-Ukrainianism in the Narratives of Modern Russian Propaganda. *Studia Polityczne*, 50(4), 123–148 (in Polish).

Bogorodetska, O. (2022). Ukrainian-Polish Partner Cities Cooperation during the 2022 War. *Studia Polityczne*, 50(4), 75–95 (in Polish).

Chekalenko, L. (2022). Ukraine in the Integration Security System. *Przegląd Politologiczny*, 3, 69–80 (in Polish).

Ciekanowski, Z., Brązkiewicz, D., Nowicka, J. (2022). Bezpieczeństwo państw Europy Wschodniej w sytuacji wojny na Ukrainie. *Przegląd Geopolityczny*, 42, 14–29 (in Polish).

Chajkowski, M. (red.). (2023). Against all odds. Po co Rosji Ukraina? *The war must go on. Dynamika wojny w Ukrainie i jej reperkusje dla bezpieczeństwa Polski*. Kraków: Wydawnictwo Księgarnia Akademicka, 53–63 (in Polish).

Damski, P. (2022). Arktyka w przestrzeni informacyjnej państw arktycznych w dobie wojny rosyjsko-ukraińskiej (24 lutego – 8 czerwca 2022 r.). *Sprawy Międzynarodowe*, 75(2), 125–144 (in Polish).

Danylenko, M. (2023). Zmiany w niszczyielskiej propagandzie Rosji (Moskowi) po petnoskalowej inwazji w Ukraini a «putanka instytucjonalna» dla Ukrainy. *Wschód Europy. Studia humanistyczno-społeczne*, 9(1), 185–190 (in Polish).

Długosz, P. (2022). Trauma wojenna ukraińskich uchodźców przebywających w Polsce. *Studia Polityczne*, 50(4), 15–44 (in Polish).

Doroshko, M. (2022). Rosja Kontra Ukraina: front historyczny. *Wschód Europy. Studia humanistyczno-społeczne*, 8(2), 141–153 (in Polish).

Gasztold, A., Oblińska, K. (2022). Przemoc seksualna związana z konfliktem (CRSV) w wojnie rosyjsko-ukraińskiej. *Studia Polityczne*, 50(4), 45–74 (in Polish).

Gergało-Dąbek, N. (2023). Sprawozdanie z Konferencji «Zbrodnie wojenne Rosji w Ukrainie w Latach 2022–2023». *Wschód Europy. Studia humanistyczno-społeczne*, 9(1), 217–225 (in Polish).

Góraleczko, N. (2022). Rosyjska dezinformacja zagrożeniem dla polskiej przestrzeni informacyjnej. Studium przypadku: wojna w Ukrainie w 2023 roku. *Wrocławskie Studia Politologiczne*, 31, 47–65 (in Polish).

Gruszczak, A. (red.). (2023). Kilka uwag o strategicznym wymiarze wojny w Ukrainie. *The war must go on. Dynamika wojny w Ukrainie i jej reperkusje dla bezpieczeństwa Polski*. Kraków: Wydawnictwo Księgarnia Akademicka, 13–22 (in Polish).

Jureńczyk, Ł. (2023). Changing the Importance of Poland in the Security Policy of the United States in the Context of the war in Ukraine. *Przegląd Politologiczny*, 1, 53–63 (in Polish).

Kalinowska, K., Krakowska, K., Sałkowska, M. (2022). Dlaczego polacy pomagali ukraińcom? Typologia powodów zaangażowania w pomoc ukraińskim uchodźcom. *Kultura i Społeczeństwo*, 41–63 (in Polish).

Kravchenko, N. (2022). Anti-Ukrainian Discourse of Russian Media: Elimination Via Manipulation. *Studia Polityczne*, 50(4), 97–122 (in Polish).

Maciejewska-Mieszkowska, K. (2022). Stosunek Polaków do uchodźców w kontekście wojny w Ukrainie. *Środkoeuropejskie Studia Polityczne*, 4, 137–153 (in Polish).

Maciejewska-Mieszkowska, K. (2023). Eskalacja wojny w Ukrainie jako czynnik determinujący poczucie zagrożenia bezpieczeństwa Polski w ocenie społecznej. *Środkoeuropejskie Studia Polityczne*, 2, 217–236 (in Polish).

Mickiewicz, P. (2022a). Anatomia rosyjskiego imperializmu ery Władymira Putina. *Przegląd Geopolityczny*, 40 (in Polish).

Mickiewicz, P. (2022b). NATO w koncepcji politycznej Joe Bidena i jej ewolucja w obliczu rosyjskiej agresji na Ukrainie. *Przegląd Geopolityczny*, 41, 9–26 (in Polish).

Mickiewicz, P. (2023). Russian special operations and the so-called Gerasimov doctrine. *Przegląd Geopolityczny*, 43, 12–28 (in Polish).

Shevchenko, O., Yalovets, A. (2022). Antyukraińskie narracje Rosji w globalnej przestrzeni informacyjnej. *Wschód Europy. Studia humanistyczno-społeczne*, 8(2), 155–172 (in Polish).

Szerepka, L. (2022). Uwarunkowania procesu jądrowego rozbrojenia Ukrainy. *Sprawy Międzynarodowe*, 75(2), 181–202 (in Polish).

Szul, R. (2023). Sytuacja Rosji w opiniach geopolityków rosyjskich. *Przegląd Geopolityczny*, 45, 9–31 (in Polish).

Tyszkiewicz, A. (red.). (2023). Konflikt rosyjsko-ukraiński jako czynnik nowej dwublokowej rywalizacji. *The war must go on. Dynamika wojny w Ukrainie i jej reperkusje dla bezpieczeństwa Polski*. Kraków: Wydawnictwo Księgarnia Akademicka, 23–32 (in Polish).

Vladimir Putin–Tucker Carlson’s Most Scandalous interview. (2024, 10 February). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=yRNYBMit?Bw> (in English).

Wasiuta, O. (2022). Wybrane konsekwencje polityczno-militarne wojny rosyjsko-ukraińskiej. *Wiedza obronna*, 279(2), 39–66 (in Polish)

Zamojski, A. (2023). Cywilizacyjny wymiar inwazji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę. *Przegląd Geopolityczny*, 45, 32–46 (in Polish).

Nataliia LESHKOVYCH

PhD (History)

Associate Professor of the Department of History of Central and Eastern Europe

I. Franko National University of Lviv

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-8038-320X>

e-mail: Leshkovych.1001@gmail.com

RUSSIAN AGGRESSION AGAINST UKRAINE IN POLISH SCIENTIFIC ANALYTICAL PUBLICATIONS (2022–2024)

The coverage in Polish scientific and analytical publications of the full-scale Russian aggression against Ukraine on February 24, 2022 and their position are analyzed. It was found that the topics of publications of Polish researchers determine the main vectors of modern Polish policy towards Ukraine, including the Russian-Ukrainian war in particular. It is revealed that the main problems solved by Polish researchers were the causes and consequences of Russian military aggression against Ukraine, local, regional and global security, information warfare, war crimes, aid. It is established that the main emphasis by Polish analysts is on the need to form a security policy, including a national one, which actualizes the need for comprehensive assistance and support to Ukraine.

It is noted that the editors of scientific and analytical publications submitted analytical publications of Ukrainian scientists in order to influence the opinion of Polish society regarding the most pressing problems that arose in connection with the full-scale Russian aggression against Ukraine. It is proven that the problem of the Russian-Ukrainian war has become one of the most important ones studied by Polish scientists. Special attention is paid to new political and social phenomena related to Russia’s military aggression, namely, the problem of refugees, war crimes, destruction, security, prospects of this war. The role of Poland as one of Ukraine’s closest neighbors and the main political player in Central-Eastern Europe is emphasized.

Keywords: Poland, Ukraine, Russian Federation, full-scale military Russian aggression, Russian-Ukrainian war, scientific and analytical publications, information war, refugees, war crimes.